

## Fårs forhold på Færøerne

Af. Ron Bon

Fakta om får på Færøerne :

- Antal moderdyr, ca 70.000
- Antal beboere: knap 50.000 heraf bor ca 20.000 i hovedstaden Torshavn.
- Antal øer: 18, heraf 1 ubeboet
- Antal dage med nedbør/måned: 23 dage
- Total areal ca 1400 km<sup>2</sup>, ca halvdelen af Fyn
- Antal fødte lam/moderdyr , ca 1,1
- Antal slagtede lam/moderdyr, ca 0,9
- Slagtekrop, ca 15 kg
- Lammekødproduktion dækker ca halvdelen af befolkningsbehøvet. Den anden halvdel bliver importeret!
- Vægt voksne moderdyr 40-50 kg
- Farvefordeling hos får: hvid 30 %, sort og sortbroget 30 %, grå og gråbroget 30 %, rødbrun 10 %.

Fårene er af racen 'Færøsk' og ligner meget islandske får. Vædderne er alle hornet, får er uhornet eller har små horn. Under de ekstensive afgræsningsystemer på fjeldene, kunne to lam ofte ikke opnå en acceptabel slagtevægt i oktober, derfor går får kun med 1 lam. Så det største af tvillingelam går med fåret på fjeldet.

Fårene på Færøerne går ude hele året , og afgræsser fjeldene, dog bliver ca. 40 % af dyrene staldet op fra november til april for at undgå overgræsning og erosion i vinterperiode. I stalden får de ensilage eller høg. Læmningen starter i første halvdel af maj, på marker tæt ved beboelse. Det er fordi der i april kan forekomme stærke storme, evt. med sne, som ellers vil give mange døde lam, da fårene læmmer udenfor.

Sidst i maj bliver dyrene med deres lam sendt ud på de høje fjelde, hvor de typisk går i en flok af 200-500 dyr, på store indhegnede arealer. Disse arealer ejes af forskellige fåreavlere, som har dannet et fårelaug, og de har udpeget en opsynsmand. I et fårelaug, har ejerne mellem 2 og 250 får, en 'typisk' fåreavler har 30-40 dyr.

Dyrene bliver samlet fra fjeldet, midt i juli. Dette kan tage 1-2 dage, hvor de fleste fåreavlere hjælper hinanden med at samle dem. På samlingsstedet får de en ormekur og de bliver klippet. Dette sker med håndsaks, fordi dyrene skal beholde deres underuld, klimaet kan være barsk i fjeldene og ved maskinklip kan de dø af kulden og regn. Herefter bliver de sluppet løs igen og i oktober samles dyrene igen. Her bliver slagtelam taget fra og slagtet og fårene bliver på de lavere fjeldområder.

Får fra Færøerne er kort-hale får, og stammer fra norske landfår. De har stadigvæk et utroligt naturligt instinkt for at overleve. Dyrene afgræsser de meget stejle fjelde og de spiser hele dagen, og drøvtygge om natten. Vi har ikke set et eneste liggende får, de græsser bare. For at kunne overleve om vinteren,

er det nødvendigt at spise rigeligt græs. Det betyder at de danner store fedtdepoter omkring organerne. I efteråret bliver moderdyr der har for lidt huld, slagtet fordi de ikke kan overleve vinteren. På de store fjelde går de ikke i flok, men de går spredt over det hele. De går mere eller mindre i familiegupper af ca. 30 dyr. Dyrene bliver også altid i de samme dele af fjeldet som de kender, og ved hvor de kan finde græs. Når det bliver barsk vejr med storm og snefygning kan fårene mærke det i forvejen, og de vandrer gerne en halv dag til et beskyttet område hvor de står i en tæt flok. Når uvejret er ovre, vandrer de tilbage til deres eget område i fjeldet. Når dyrene står så tæt pakket sammen under snestorme, så bevæger de sig lidt for at danne varme, og langsom flytter dyrene sig fra midten af gruppen til udkanten, og ind igen. Så får alle dyr lov at komme ind i den varme inderkreds og alle komme i yderkredsen, hvor de få blæst på kroppen som køles af.

Vædderne går hele sommeren på samme fjeld som fårene. De går i en fælles flok hele sommeren, på en egen del på fjeldet uden at de vil komme til fårene. I starten af november begynder denne drengflok langsomt at opløse sig, og i løbet af ca 2 uger finder de sig en familie gruppe af ca 30 dyr i et bestemt område.

Fårene som var spredt over hele fjeldet samler sig også mere i familiegupper, når hormonerne begynder at virke. Færøernes får har en kort og kraftigt brunstsæson i november. Efter brunstsæsonen bliver vædderne sendt væk af pigerne, og de kommer tilbage i drengeskolen. Læmningen foregår selvfølgelig uden fødselshjælp, og når de læmmer, bevæger moderdyrene sig ud af gruppen for at læmme i fred og ro. Efter 1-2 dage kommer hun tilbage til flokken med lammet. Moderbindingen med lammet er meget stærkt, hvor der er en endnu stærkere binding med gimmerlam end vædderlam. Hundyr bliver hele livet i nærheden af deres beslægtede og danner familiegupper.